

ARTSEN IN GESPREK 'OVER VERDER KIJKEN EN DOORVRAGEN'

Manon Boddaert en Marlies van de Watering (foto Rob van Wieringen)

In januari heeft arts Marlies van de Watering het stokje overgedragen aan Manon Boddaert. Een mooi moment om terug te bliken en vooruit te kijken.

Marlies van de Watering is 9 jaar geleden actief betrokken bij het ontstaan van Bardo. 'Voor de start van Bardo, heb ik 4 jaar in Engeland gewerkt in de palliatieve zorg en daarna de opleiding gevolgd in Cardiff. Engeland kun je eigenlijk zien als de bakermat van de hospices. Ik heb deze ervaring mooi kunnen inzetten ten behoeve van de opzet en ontwikkeling van Bardo'. Nu Bardo volwassen is en een doortimmerd plan voor de toekomst klaar ligt, is voor Marlies het moment gekomen om Bardo los te laten.

Manon Boddaert is na haar afstuderen aan een ontdekkingsreis door de medische sector begonnen. Via kinderarts in opleiding en werken in de psychiatrie, kwam ze erachter

dat haar hart vooral ligt bij het begeleiden van lichamelijk zieke mensen, die emotioneel goed aanspreekbaar zijn. Als zaalarts op de polikliniek medische oncologie van het VU Medisch Centrum in Amsterdam kon zij de helft van haar tijd besteden aan de begeleiding van de patiënten op de polikliniek. En de andere helft aan de psychosociale behandeling. Uiteindelijk heeft ze zich daar gespecialiseerd tot arts Palliatieve Geneeskunde. Ook zij heeft een opleiding in Engeland gedaan. Manon: "Het mooie aan het vak, vind ik, dat ik breed kan en moet kijken. Het gaat niet alleen over de fysieke, maar ook over de geestelijke, sociale en spirituele aspecten. Goed luisteren en doorvragen waar mensen bijvoorbeeld bang voor zijn, is belangrijk. Want pas als je daar achter bent, kun je beginnen met het bouwen van een vangnet".

Hospice Bardo is een kleinschalige woonvoorziening waar 24 uur per etmaal zorg wordt geboden aan mensen in hun laatste levensfase. Dit gebeurt door een team van beroepskrachten ondersteund door speciaal opgeleide vrijwilligers.

IN DIT NUMMER

Artsen in gesprek 'Over verder kijken en doorvragen' (vervolg)	2
PIER K exposeert in Bardo	2
Tevredenheidsmeting	3
Vrienden voor vrienden	3
Mooie kans voor beginnende golfer!	3
Bardo-kok Ineke Bosma met pensioen	4
Tweede Cirkel van licht Hospice Bardo groot succes	4
Een dag naar huis, dankzij de Stichting Ambulance Wens	5
Maatschappelijk betrokken AMB Property doneert € 10.000	5
Nieuwbouwberichten	6
Sponsorbijdragen	6
Bardo in cijfers 1e helft 2009	6

BEGINNENDE GOLFER?

**DOE MEE AAN DE
BARDO GOLF-CLINIC!**

ZIE PAGINA 3

In het licht van de dood gaat het juist over leven

Marlies illustreert: "Soms lijkt het dat mensen met een ongeneeslijke ziekte uit het behandeltraject rollen, en bij wijze van spreken met hun koffertje op het station staan en niemand begeleidt ze en vertelt ze waar nu heen te gaan". De palliatieve zorg gaat niet alleen over het voorbereiden op het sterven, maar vooral ook over het streven naar kwaliteit van leven in de tijd daarvoor. "Onze taak is mensen te begeleiden bij het afronden en overeind te houden wat tot het einde toe voor hen belangrijk

Lees verder op pagina 2

is. Dat verschilt van persoon tot persoon. Dat betekent mensen geen bepaalde route opdringen, maar aangeven welke routes er zijn en mensen zelf laten kiezen. En dat kan lastig zijn. Mensen zijn vaak door hun ziekte en het traject van 'ziekenhuis in, ziekenhuis uit', zo geneigd om na hun naam meteen hun ziekte en mate van uitzaaiingen te noemen. Maar belangrijk is dat terug te brengen naar wie ze zijn. Want je bent tenslotte meer dan je ziekte alleen".

Palliatieve zorg is normale zorg

Uit onderzoek is gebleken dat het begrip palliatieve zorg nog erg onbekend is. We berichtten hier al eerder over. Wat merkt de arts hiervan? Manon: "Mijn ervaring is dat mensen die te horen hebben gekregen dat ze niet te genezen zijn soms uit angst een euthanasie verklaring in vullen. Vanuit de gedachte "dan heb ik dat alvast geregeld". De afgelopen jaren is mij gebleken dat euthanasie vaak niet nodig blijkt te zijn. Als de ziekte niet meer te genezen of te behandelen is, kan aan allerlei symptomen, zoals bijvoorbeeld pijn, hoesten en benauwdheid nog heel veel worden gedaan. Ook angsten kunnen verminderd worden.

Dan is het belangrijk om met mensen te gaan zitten, de tijd te nemen en te gaan verkennen. Oké, als u nu weet dat het eindig is, welke angst is voor u dan het meest wezenlijk?. Vervolgens neem ik ze mee in een traject waarin we bespreken of hetgeen waar ze bang voor zijn zich reëel kan gaan voordoen. En zo ja, wat eraan gedaan kan worden. Als je dat mensen goed uitlegt, dan hebben ze vaak zoiets 'ohh, dan hoeft die euthanasieverklaring niet'. Voordat alle mensen zich realiseren dat je gewoon om deze palliatieve zorg mag vragen, moeten we nog heel hard aan de weg timmeren. En dan kan het best zo zijn dat de huisarts door verwijst, omdat bij complexe problemen palliatief opgeleide artsen nodig zijn". Dat kan bijvoorbeeld naar het spreekuur dat Manon houdt in het Spaarne Ziekenhuis gaat houden.

Niet zomaar een hospice

Marlies laat Bardo los in het volste vertrouwen dat er een organisatie staat die draait zoals ze dat met de initiatiefnemers bij de opzet voor ogen had. Zij heeft Bardo helpen opbouwen tot wat het nu is. In haar visie is de volgende stap voor Bardo het

verder ontwikkelen naar een centrum voor palliatieve zorg. Speerpunten daarbij zijn uitbreiding van de mogelijkheden van palliatieve thuiszorg, het uitdragen van de kennis in bijvoorbeeld opleidingen voor artsen en verpleegkundigen en het opzetten van een keten van zorg in samenwerking met de andere instellingen in de regio. Zelf gaat ze eerst genieten van een time-out in India, terug kijken op hetgeen bereikt is en zoeken naar nieuwe uitdagingen.

Manon: "In Bardo staan alle neuzen in de richting van de palliatieve zorg. Het is heel prettig samenwerken met een team dat allemaal dezelfde richting op wil". Dat betekent het zorgaanbod uitbreiden en als hospice door ontwikkelen naar een volwaardig centrum voor palliatieve zorg. "De ambitie en richting spreken me enorm aan. Het is heel inspirerend hoe we dat gaan doen".

PIER K EXPOSEERT IN BARDO

In de algemene ruimtes, maar ook in de patiëntenkamers van Bardo hangen wisselende tentoonstellingen van kunstenaars uit de regio. Kunst draagt bij aan een plezierige leefomgeving voor zowel patiënten, het bezoek en het personeel. Van figuratief tot abstract en van veelkleurig tot sober.

Hoewel Bardo geen open huis is waar iedereen zomaar kan binnenlopen, vinden veel kunstenaars Bardo een bijzondere plek om te exposeren.

De tentoonstelling die momenteel in Bardo hangt is een goed voorbeeld van een unieke samenwerking tussen Pier K en Bardo. Pier K is een instelling die cursussen ver-

zorgt op het gebied van kunst. Leerlingen van de volwassenencursussen 'schilderen' hebben hun werk ter beschikking gesteld aan Bardo. Onlangs hebben ze een bezoek gebracht aan Bardo om het resultaat van hun inspanningen te bekijken. Na de ontvangst met een kopje koffie en een presentatie over de palliatieve zorg en Bardo, volgde een rondleiding met uiteraard de nadruk op de kunst.

De bijeenkomst straalde vooral waardering uit, waardering van de kunstenaars voor het werk van Bardo, maar vooral de bewondering van het team van Bardo voor het werk van de kunstenaars en voor het feit dat ze hun werk aan ons wilden uitlenen. Een prachtig voorbeeld van maatschappelijke integratie, die een win-win situatie oplevert.

BENT U TEVREDEN?

Net als in de meeste organisaties is ook het Bardo-team benieuwd naar feedback: we willen altijd blijven leren. Dat is echter in ons vak een aparte situatie: we staan immers dagelijks nauw in contact met de patiënt en zijn naaste. Maar als we evalueren doen we dat voornamelijk ten bate van het welzijn van hen. Waar andere organisaties dan achteraf evalueren met hun cliënten over de ervaringen, is dat bij ons meestal niet mogelijk, of zwaar.

We hebben nu wel een manier gevonden om dat met de nabestaanden te doen. Sinds kort doet Hospice Bardo mee aan landelijk systematisch onderzoek naar de verwach-

tingen en ervaringen van patiënten, zorgverleners en vrijwilligers. Speciaal voor dit doel is palliatief.tevreden.nl in het leven geroepen. Via simpele online vragenlijsten kan onder meer de tevredenheid van nabestaanden gemeten worden. Uniek is dat de resultaten online worden gepubliceerd en inzichtelijk worden gemaakt. Niet alleen die van Bardo, maar ook ten opzichte van de andere high care hospices. Ook doen een aantal bijna-thuis-huizen mee.

Bardo streeft naar constante verbetering van haar dienstverlening, en hecht er daarom aan de mening van nabestaanden te

horen. Bij opname in Bardo worden patiënt en naasten gevraagd of men bereid is hieraan mee te werken.

BARDO BARTEAM IN ACTIE

Hotel 'De Rustende Jager' en Hospice Bardo zijn vrienden door dik en dun. Vanaf de oprichting van Bardo is de familie De Jong (eigenaar van Hotel de Beurs, Hotel

de Rustende Jager en d'Oude Molen) een trouwe bedrijfsvriend. Veel activiteiten die Bardo organiseert, worden door hen ondersteund in de vorm van gastvrijheid, eten en drinken, spullen of sponsoring. Een goede Vriend dus, waar je graag iets voor terug doet.

Bij het 145 jarig jubileum van de Rustende Jager in 2008, deed zich een mogelijkheid voor. Het Bardo Barteam werd geformeerd en heeft de bar van de Rustende Jager voor één avond over genomen, zodat alle medewerkers van de familie De Jong mee konden feesten.

Op 28 december trad het Bardo barteam weer op. Op het personeelsfeest van de

familie De Jong heeft het Bardo Barteam van alles uit de kast gehaald om het personeel te verwennen. Speciale gasten waren de vrijwilligers van het Concours Hippique van afgelopen zomer. Met veel plezier hebben in totaal 14 vrijwilligers van Bardo niet alleen de bar overgenomen en de bediening verzorgd. Ook zorgden zij voor een schoenenpoetser, zingende nonnen, gezellige toilet-dames en zelfs een waarzegster.

Een vriendendienst voor een echte bedrijfsvriend dus. Een wederdienst die het Bardo Barteam ook in de toekomst graag ook voor andere bedrijfsvrienden verzorgt! Als u onze vriend bent, en u hebt er oren naar: neem even contact op?

MOOIE KANS VOOR BEGINNENDE GOLFER!

Op donderdag 27 mei 2010 wordt door de Stichting Vrienden van Hospice Bardo vanaf 10.00 uur 's ochtends op de Haarlemmermeersche golfclub een bijzondere golfdag georganiseerd ten bate van de nieuwbouw van Hospice Bardo. Een complete dag met een bedrijven golftoernooi, golfclinic, activiteiten, attenties, netwerken met regionale ondernemers, lunch, borrel en een afsluitende BBQ rijkelijk voorzien van de beste wijnen.

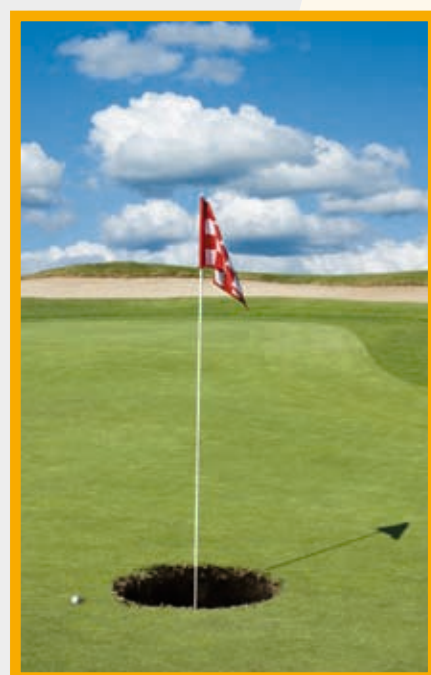
Voor de beginnende golfer is er de **super golfclinic**, een goede stap op weg naar het GVB. De clinic start om 12.30 uur met een lunch. Voor iedere deelnemer zijn

een golftas, inclusief een aantal clubs, een spelregelboek en 2 aanvullende lessen van Golfschool Wouter Voskamp inbegrepen. U kunt zich als (bedrijfs)team of individueel inschrijven.

Kosten superclinic € 999,- voor 4 personen of € 250,- per persoon. (inclusief clinic, 2 aanvullende lessen, golftas, ontvangst, lunch, happy hour en diner). Bovendien draagt u bij aan het goede doel.

Heeft u interesse?

Neem contact op met Marion Sonneveld tel. 023 5571142

BARDO-KOK INEKE BOSMA MET PENSIOEN

De heerlijkste geuren komen me tegemoet deze vrijdagochtend. De vis staat in de marinade, dit keer een ovengerecht, voor 6 patiënten en enkele mee-eters. Vaak op vrijdag eigengemaakte lekkerbekjes, waarbij de vis vers wordt gehaald bij het visstalletje van Winkelcentrum Skagerhof. In het hart van Bardo, de keuken, vertelt Ineke Bosma over haar naderende pensioen. Ruim acht jaar lang heeft zij het menu samengesteld en samen met de kookvrijwilligers gezorgd voor de maaltijden in Bardo. "Het is een uitdaging om uit te vinden wat mensen nog smaakt. Vaak is het maatwerk, we proberen precies dat aan te bieden dat past bij de smaak, maar ook bij wat iemand nog kan verdragen. Het mooiste is als mensen beetje bij beetje weer gaan eten en genieten van eten."

Zoals die gedistingeerde Hongaarse dame die vond dat Ineke's goulash smaakte als de goulash vroeger thuis in Hongarije. Of de mevrouw die de maaltijd als het hoogtepunt van haar dag beleefde aan de mooi gedekte keukentafel.

Op de vraag of Ineke nu uitgekookt is, kijkt ze wat vreemd op. Welnee, er zijn alweer plannen voor een huiskamerrestaurant voor 6 tot 8 personen en een soort bed and breakfast voor 'vrienden op de fiets'. Eén ding is zeker, Bardo zal haar missen!

TWEEDE CIRKEL VAN LICHT HOSPICE BARDO GROOT SUCCES

Dankzij de sneeuw heeft de tweede editie van de Cirkel van licht extra glans gekregen. Net als vorig jaar werden onder grote belangstelling de duizenden lichtjes in de bomen voor hospice Bardo aangestoken door Bardo's oudste teamlid klusvrijwilliger Piet Meirmans.

Directeur Annemarie Zuidweg vertelt: "Deze lichtjes maken deel uit van de Cirkel van licht. Die is bedoeld om de levens te gedenken van mensen die we kennen of kenden en waar we van houden. Mensen die in het afgelopen jaar, of daarvoor misschien al, overleden zijn. December is geen gemakkelijke tijd als je iemand verloren hebt. Daarom maken we een Cirkel van licht, met verlichte kerstbomen in dorpskernen en winkelcentra. Maar ook door

de lichtjes die we hebben verkocht; met het idee dat je met dat lichtje aan iemand denkt. En nu steken in overdrachtelijke zin de meer dan 1500 lichtjes aan die in de afgelopen maanden verkocht zijn door medewerkers, vrijwilligers en anderen."

Het was best koud, en niet iedereen kon komen. Helaas raakte ook het koor Rise&Shine ingesneeuwd en moesten zij verstek laten gaan. Het programma werd geïmproviseerd uitgevoerd, en dat was ook leuk. Dankzij de tenten, verse snert, glühwein en warme chocolademelk bleven de meer dan 130 gasten (nabestaanden, vrienden, teamleden en andere belangstellenden) nog lang napraten bij de warme kachels.

De Cirkel van licht werd mede mogelijk gemaakt dankzij de belangenloze medewerking van onder andere Hotel De Rustende Jager/De Beurs, PLM Entertainment & Events, Stukart Tuinen, RWE, Canon Print, Hema Hoofddorp, Intratuin Cruquius en vele vrijwilligers. Bardo's dank gaat tevens uit naar de diverse dorpsverenigingen en winkelcentra in Haarlemmermeer waar zij op braderieën, markten en fancyfairs de lichtjes hebben mogen verkopen.

Dit jaar is de Cirkel van licht op zondag 19 december.

EEN DAG NAAR HUIS, DANKZIJ DE STICHTING AMBULANCE WENS

De heer Strigner had toen hij vanuit het ziekenhuis opgenomen werd in Hospice Bardo een duidelijke wens: hij zou zo graag nog een dagje naar huis gaan om wat zaken te regelen, papieren uit te zoeken en nog een keertje lekker thuis lunchen.

Gelukkig kunnen we dan de Stichting Ambulance Wens bellen en is het in een minuut geregeld. Deze stichting heeft een eigen ambulance ter beschikking en zich als doel gesteld laatste wensen van terminale patiënten te vervullen. "Er zijn nog teveel patiënten die overlijden zonder dat ze echt alles hebben kunnen afsluiten. Eén van die oorzaken is het onvermogen bepaalde wensen te realiseren doordat de patiënt niet langer mobiel is en andere bestaande voorzieningen hiertoe tekort schieten", aldus de Stichting.

Begin februari is de heer Strigner met deze ambulance naar huis vervoerd, en heeft hij nog van alles kunnen doen en regelen. Uiteindelijk had hij ook graag nog wat kleine reparaties uitgevoerd thuis, maar dat bleek fysiek te zwaar te zijn. Na terugkeer in Bardo was het tijd om bij te komen.

HEBT U ALTIJD AL GASTVROUW WILLEN WORDEN?

WORD VRIJWILLIGER!

Hospice Bardo.

Bel naar:
023-5571142

of kijk op:

www.hospicebardo.nl

MAATSCHAPPELIJK BETROKKEN AMB PROPERTY DONEERT € 10.000

AMB Property is een van oorsprong Amerikaans bedrijf, ook actief in Europa, en leidend op het gebied van de ontwikkeling van logistiek vastgoed. In Amerika is het maatschappelijk betrokken ondernemen de gewoonte van de wereld.

Zo ook binnen de cultuur van AMB. Betrokkenheid bij de gemeenschap en het besef dat je als bedrijf ook plichten hebt die verder gaan dan uitsluitend het economisch domein, zijn opgenomen in het beleid van het bedrijf. In de praktijk betekent dit dat werknemers van AMB in staat worden gesteld 2 dagen per jaar 'voluntary duties' te verrichten en een goed doel kunnen aanpakken voor een donatie.

Jeroen van Beek, Vice President HR bij AMB Property Europe heeft daar geen gras over laten groeien en Bardo voorgedragen voor een gift van 10 000 Euro. De heer van Beek: "Ik ben betrokken en onder de indruk geraakt van het werk van Bardo door mijn buurvrouw Annemarie Zuidweg, directeur van Hospice Bardo. Wij doneren aan verschillende goede doelen. Een organisatie die zich zo inzet voor een goed levenseinde dragen wij een warm hart toe".

SPONSORBIJDAGEN

Anonieme gift n.a.v. een 80e verjaardag	1.000,00
Mevrouw A.J. Knibbe-Roelofs	1.500,00
Mevrouw G. Strangmann-Luijendijk	1.000,00
Diaconie Gereformeerde Kerk Nieuw-Vennep, opbrengst rommelmarkt	1.546,00
Diaconie Gereformeerde Kerk Nieuw-Vennep, collecte	163,88
Mevrouw E. Halbmeijer-Verwaal	100,00
Nycomed, kerstdonatie	1.015,00
Opbrengst verkoop meubelen patiënt Hospice Bardo door fam. Mw. M.C. Mul	150,00
W. Harkema	100,00
Buurtvereniging Cruquius, gift t.g.v. jubileum Ziere melkhandel	50,00
De heer A.A. Griffioen	500,00
Mevrouw G. Griffioen-van der Horst	650,00
Diaconie Protestantse Gemeente Rijsenhout	100,00
anoniem	100,00
anoniem	500,00
De Best Holding B.V.	750,00
V.W.O. Beemsterborgh, namens bewoners	178,15
De heer en/of mevrouw D.J.G. Slootweg	150,00
Mevrouw G.W. Honcoop-van der Berg	50,00
De heer en/of mevrouw L. de Waardt	100,00
Protestantse Gemeente Abbenes	150,60
Parochie PCI	100,00
Hervormd Kerkkoor Nieuw-Vennep	1.000,00
AMB Property	10.000,00

BARDO IN CIJFERS 2009

- Opnames 59 (33 vrouwen en 26 mannen)
- Gemiddelde leeftijd 73,5 jaar
- Jongste patiënt 52 jaar
- Oudste patiënt 93 jaar

- Overleden 50 (5 opnames uit 2008)
- Ontslagen 5 (1 opname uit 2008)
- Gem. opnameduur 22 dagen (37 dagen, inclusief opnames uit 2008)
- Kortste opnameduur 1 dag
- Langste opnameduur 202 dagen (224 dagen, inclusief opnames uit 2008)

- Komend van thuis 31 (35 inclusief opnames uit 2008)
- Komend uit ziekenhuis 24 (27 inclusief opnames uit 2008)
- Anders 4
- Gem. bedbezetting 89%

NIEUWBOUWBERICHTEN

Terugblikkend hebben we in 2009 een paar belangrijke drempels richting onze nieuwbouw genomen: de Haarlemmermeerse gemeenteraad schaarde zich unaniem achter het plan om onze nieuwbouw op het Jansoniusterrein aan de Hoofdweg te realiseren. In december heeft Ymere samen met de gemeente goede afspraken weten te maken met enkele bezwaarmakende bewoners. In goed overleg is besloten het gebouw en de directe omgeving aan te passen, waardoor hun uitzicht wat ruimer blijft dan aanvankelijk voorzien en de afwerking van de erf-afscheidingsen naar tevredenheid wordt gerealiseerd.

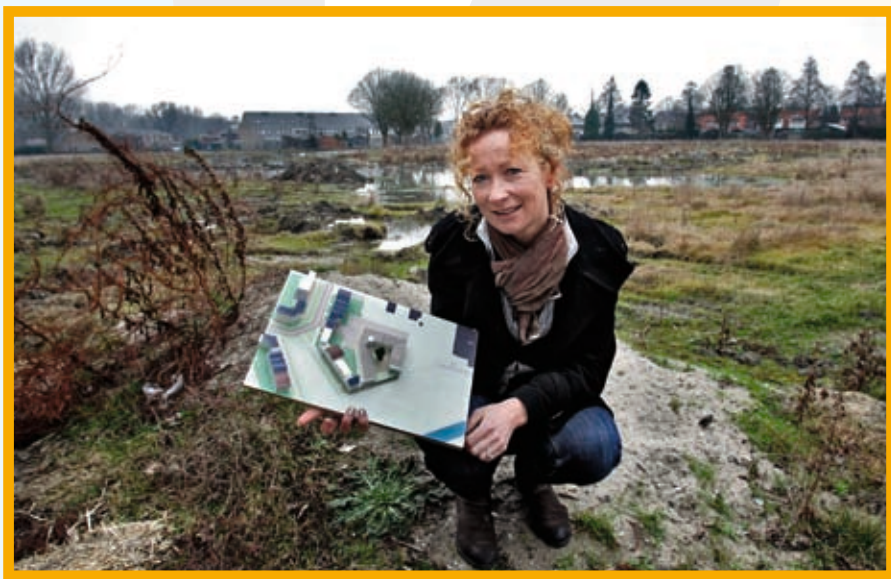
Onlangs bleek de economische recessie toch ook wel invloed te hebben op de haalbaarheid van het naburige woonwijkje. De opzet wordt herzien: begrijpelijk. Gelukkig is er goed overleg geweest, en is het plan nu dat ons nieuwe hospice al eerder gebouwd wordt dan de rest. Wij hebben immers haast! Dus zijn we met Ymere en de architect aan de slag gegaan om het bouwbestek

klaar te gaan maken: een inspirerende en hoopgevende klus voor iedereen die er bij betrokken is.

Wordt vervolgd!

KIJK OOK EENS OP:

WWW.HOSPICEBARDO.NL

Hospice Bardo is zeer de moeite waard om gesteund te worden. Word daarom lid van de Vriendenclub van Hospice Bardo of stort een donatie op rekening 32.45.72.093 bij de Rabobank.